

Kollektiivse pöördumise algataja

Teie 03.01.2023

Meie .06.2023 nr 1-6/23-3/4

Rahvaalgatus "Ei Nursipalu
harjutusväljaku laiendamisele!"

Lugupeetud kollektiivse pöördumise algatajad

Täname teid käesoleva aasta jaanuaris esitatud kollektiivse pöördumise eest. Tõsiasi, et pöördumise allkirjastasid paljud Eesti inimesed, näitab teema tähtsust Eesti ühiskonnas ja tingib vajaduse leida antud küsimuses põhjalikult läbi kaalutud ja kõigi osapoolte jaoks vastuvõetavad lahendused. Riigikogu XIV ja XV koosseisude riigikaitsekomisjon on tänaseks Nursipalu harjutusväljaga seonduvat korduvalt arutanud nii kollektiivse pöördumise esitanud huvigruppide esindajatega, mõjutatud kohalike omavalitsuste esindajatega kui ka Kaitseministeeriumi ja selle valitsemisala asutuste esindajatega, ning oleme saanud ülevaatliku pildi kõigi poolte argumentidest ja huvidest.

Riigikogu juhatus määras 10.01.2023 eelnimetatud pöördumise riigikaitsekomisjoni menetlusse ning komisjon käsitles pöördumise edasise menetluse korraldust ning eeldatavat ajakava oma 16. jaanuari istungil. Oma 19.01.2023 kirjas nr 1-6/23-3/2 teavitas riigikaitsekomisjoni toonane esimees Raimond Kaljulaid kollektiivse pöördumise algatajaid sellest, et: „riigikaitsekomisjon on seisukohal, et Kaitseväe Nursipalu harjutusvälja laiendamine on Eesti riigikaitse jaoks oluline ja vajalik. Samas peab laiendusega seotud väljakutsed lahendama mõjutatud osapoolte, eelkõige kohalike elanike seisukohast õiglaselt ja koostöös kohaliku kogukonnaga“. Ühtlasi teavitas Raimond Kaljulaid algatajaid ka komisjoni konsensuslikust otsusest, et pöördumise arutelu on mõistlikum alustada pärast märtsi algul toimuvaid parlamendivalimisi.

Sellegipoolest jõudis juba Riigikogu XIV koosseisu riigikaitsekomisjon komisjonile suunatud kollektiivset pöördumist koos pöördumise algatajatega ja Võrumaa kohalike omavalitsuste esindajatega arutada oma 21.02.2023 avalikul istungil.

18.04.2023 volitused saanud Riigikogu XV koosseisu riigikaitsekomisjon soovis tööd alustades kohe Nursipalu harjutusväljaga seonduvast ülevaate saada ning seetõttu tutvustas Riigi Kaitseinvesteeringute Keskuse peadirektor Magnus-Valdemar Saar komisjonile 09.05.2023 istungil Kaitseministeeriumi valitsemisala Nursipalu harjutusvälja laiendamise plaane.

Käesoleva aasta mais ja juunis jätkus teema arutelu komisjonis Vabariigi Valitsuse poolt käesoleva aasta 11. mail algatatud **relvaseaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse (144 SE) eelnõu menetluse raames**. Riigikaitsekomisjonile tutvustas eelnõu 18. mail kaitseminister Hanno Pevkur, kelle sõnul luuakse eelnõuga õiguslikud alused Kaitseväe ja Kaitseliidu harjutusväljade kiirendatud korras arendamiseks

erandlikel juhtudel. Erand on tingitud julgeolekuolukorra järsust halvenemisest ja Vabariigi Valitsuse otsustest tõsta otsustavalt sõjalist võimekust. Vajadus Nursipalu harjutusvälja laiendada on tingitud Lõuna-Eestis paikneva Eesti Kaitseväe 2. jalaväebrigaadi välja arendamisest mehhaniseeritud manööverüksuseks.

Senised harjutusväljad ei võimalda Kaitseväe kasvavatele võimetele vastavat väljaõpet, ehk siis Eesti Kaitseväe ja liitlaste relvadega ei ole senistel harjutusväljadel võimalik vajalikul määral harjutada.

Eelnõuga täpsustatakse nelja seadust: relvaseadust, keskkonnamõju hindamise ja keskkonnamuutimissüsteemi seadust, kinnisasja avalikes huvides omandamise seadust ja looduskaitse seadust. Relvaseaduses tehakse muudatused seetõttu, et harjutusala kui selline on sätestatud relvaseaduses. Kaitseministri kinnitusel saab riigikaitse erandit kasutada ainult väga erandlikel tingimustel: olemas peab olema ohuhinnang, eesmärk peab olema riigikaitse tagamine, ning juhul, kui viivitus suurendab ohtu riigikaitsele.

2012. aastal Riigikogu juhatuse poolt kinnitatud „Juhised Riigikogus seaduseelnõu menetlemise hea praktika kujundamiseks“ punkt 2 sätestab, et kui juhtivkomisjoni menetluses oleva eelnõuga kavandatakse põhimõttelisi muudatusi teise komisjoni valdkonda kuuluvas seaduses, küsib juhtivkomisjon teise komisjoni arvamust. Seetõttu palus riigikaitsekomisjon oma käesoleva aasta 18. mai istungil arutuse all oleva eelnõu (144 SE) kohta Riigikogu keskkonnakomisjoni arvamust. Riigikogu keskkonnakomisjon arutas seaduse eelnõu oma 2023. aasta 23. mai istungil ning toetas eelnõus sisalduvat mõtet, et Nursipalu harjutusväljak peab saama kiirelt laiendatud, kuid sellega seotud muudatused ei tohiks puudutada kogu Eesti Natura 2000 alade võrgustiku kaitset. Et võimaldada riigikaitse eesmärkidel Natura 2000 aladele kohaldada eraldiseisvat hindamismenetlust, tuleks eelnõu asjakohaselt muuta. Keskkonnakomisjon pidas mõistlikuks kehtestada Natura 2000 võrgustiku aladel eraldi mõjuhindamine ainult riigikaitse objektide puhul sõjalise riigikaitse tagamise eesmärgil. Riigikaitsekomisjon toonitab, et Natura 2000 hindamist rakendatakse ka neile aladele igal juhul.

Riigikaitsekomisjon arutas eelnõu oma käesoleva aasta 18. mai istungil, seejärel enne eelnõu teist lugemist 25. mai ja 5. juuni istungitel, ning enne kolmandat lugemist 12. juuni istungil.

Oma käesoleva aasta 25. mai istungile kutsus riigikaitsekomisjon lisaks Vabariigi Valitsuse kooskõlastusringil seaduse eelnõule (144 SE) ettepanekuid esitanud huvigruppide esindajatele ka nende huvigruppide esindajad, kes eelnõule ettepanekuid ei esitanud, kuid olid Riigikogule esitatud kollektiivse pöördumise "Ei Nursipalu harjutusväljaku laiendamisele!" eestvedajad. Seega kaasati riigikaitsekomisjoni istungile MTÜ Soodla Kaitseks, Eesti Linnade ja Valdade Liidu, Eesti Keskkonnaühenduste Koja, Eesti Ornitoloogiaühingu, MTÜ Eesti Metsa Abiks, MTÜ Päästame Eesti Metsad, MTÜ Meie Nursipalu, Seltsingu „Loodus, inimene ja sõjavägi“ ja MTÜ Soodla Kaitseks esindajad. MTÜ-de ja ministeeriumide osalusel toimunud riigikaitsekomisjoni istung oli väga asjalik, toimus tõine ja detailne arutelu, mis oli kõikidele osapooltele kasulik.

Käesoleva aasta 5. juuni riigikaitsekomisjoni istungil käsitleti seaduse eelnõu kohta esitatud keskkonnakomisjoni arvamust ning Kaitseministeeriumi, Rahandusministeeriumi ja huvigruppide ettepanekuid, ning Riigikogu Isamaa ja Keskerakonna fraktsioonide muudatusettepanekuid. Komisjoni 5. juuni istungi arutelu tulemusel formuleeriti seaduse eelnõule (144 SE) riigikaitsekomisjoni muudatusettepanekud. Näiteks tegi komisjon eelnõusse muudatusettepaneku, mis seab Kaitseministeeriumile kohustuse maksta hüvitist kohaliku omavalitsuse üksusele, kelle territooriumil paikneb Kaitseväe ja Kaitseliidu harjutusväli või kelle taristut

selle kasutamine vahetult ja oluliselt puudutab või kuhu ulatub selle kasutamisega kaasnev oluline häiring. Kehtivas relvaseaduse § 85 lõikes 6 on hüvitise maksmine sõnastatud tingimuslikult.

Tulenevalt Riigikogu keskkonnakomisjoni arvamusest ja kaasatud huvigruppide ettepanekutest tegi riigikaitsekomisjon muudatusettepaneku, millega kehtestatakse Natura 2000 võrgustiku aladel eraldi mõjuhindamine vaid juhul, kui kavandatava tegevuse ainus eesmärk on riigi julgeoleku tagamine.

Riigikaitsekomisjoni muudatusettepanekuga muudeti kinnisasja avalikes huvides omandamise seaduse § 12 lõiget 5: „Kui füüsilisest isikust kinnisasja omanikult omandatakse kinnisasi, kus asub tema elamiseks kasutatav hoone, siis lähtutakse kinnisasja väärtuse hindamisel maa turuväärtuse ja hoone ehitusmaksumuse summast.“ Kuivõrd elukohta avalikes huvides omandamine on kõige raskem ning kõige suurema riivega juhtum, siis on kinnisasja avalikes huvides omandamise seaduse § 16 lõikes 1 sätestatud hüvitise maksmine endiselt põhjendatud. Tegemist ei ole ainult varalise kahju hüvitisega, vaid hüvitisega, mis on mõeldud ka eluaseme kaotusega kaasneva emotsionaalse kahju korvamiseks.

Seaduse eelnõu (144 SE) esimene lugemine lõpetati Riigikogu täiskogus käesoleva aasta 24. mail ja teine lugemine vastavalt 7. juunil. Selle eelnõu kolmas lugemine ja seadusena vastuvõtmine toimus Riigikogu täiskogus käesoleva aasta 15. juunil.

Riigikaitsekomisjonis toimunud arutelude kokkuvõte

Kollektiivse pöördumise allkirjastanud isikud ja MTÜ-d möönsid oma pöördumises, et „praegune julgeolekuolukord on keeruline“. Riigikaitsekomisjoni liikmete hinnangul ei ole julgeolekuolukord mitte lihtsalt keeruline, vaid väga ohtlik, ning seda nii praegu kui ka ettenähtavas tulevikus. See nõuab Eestilt kiireid ja otsustavaid samme oma kaitse tugevdamiseks ja julgeoleku kindlustamiseks. Eesti Kaitseväge 2. jalaväebrigaad, mis asub Kagu-Eestis ja keskendub just nimelt selle regiooni kaitsmisele, vajab lahinguvõime saavutamiseks samaväärset harjutusvälja, nii nagu see on olemas Kaitseväge 1. jalaväebrigaadil. Keskpölvüüri Põhja-Eestis on täiesti koormatud, samuti ei ole 2. jalaväebrigaadil võimalik kavandada väljaõppe läbiviimist Lätis või Soomes, kuna ka sealsed sobilikud harjutusväljad on koormatud. Lisaks on oluline mõista, et ka Eestis paiknevad/roteeruvad liitlasväed peavad saama harjutada 2. jalaväebrigaadiga koos, et olla vajadusel valmis Eesti eest võitlema.

Harjutusväljade rajamisel või laiendamisel on peamised parameetrid harjutusvälja suurus, asukoht ja sobivus Kaitsevägele ning Kaitseleiidule. Sealhulgas on olulisteks faktoriteks ühendused, olemasolev Kaitseväge taristu, millesse on juba tehtud suuri investeeringuid jne. Peamine parameeter, mille üle võib arutelu pidada, on parim võimalik asukoht harjutusvälja rajamiseks. Kaitseministeeriumi valitsemisala asutused on teinud vastavad uuringud ja analüüsid ning nende kohaselt osutus Nursipalu selgelt kõige sobivamaks harjutusvälja asukohaks Lõuna-Eestis. Seda eelkõige praktilistel põhjustel – harjutusväli on seal juba olemas ja seda on võimalik laiendada, piirkonnas on kaalutud alternatiividega võrreldes vähem elukondlikke kinnistuid, olemas on sobivad ühendused jne. Riigikaitsekomisjon nõustub Kaitseministeeriumi hinnanguga, et olemasoleva Nursipalu harjutusvälja laiendamine on harjutusväljade alternatiivsetest asukohtadest sobivaimaks variandiks.

Vabariigi Valitsus kiitis oma 04.05.2023 istungil heaks relvaseaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (Riigikogus numbriga 144 SE) ja otsustas selle Riigikogus algatamise. Eelnõu (144 SE) eesmärk on luua õiguslikud alused Kaitseväge ja Kaitseleidude harjutusväljade arendamiseks erandjuhtudel kiirendatud korras.

Riigikaitsekomisjon toetab Nursipalu harjutusvälja laiendamist kiirendatud korras, kuna agressiivse Venemaa naaberriik Eesti ei tohi oma riigikaitse tugevdamisega viivitada.

Riigikaitsekomisjoni hinnangul soovib Kaitseministeerium leida Nursipalu harjutusvälja laiendamise osas kõigile osapooltele võimalikult head lahendused koostöös kohaliku kogukonnaga. 29.05.2023 toetas Vabariigi Valitsus kompensatsioonimeetmete paketti, millega muuhulgas suurendatakse kohalike omavalitsuste toetusi ja määratakse neljale Nursipaluga seotud vallale kokku ühekordselt 10 miljoni euro suurune investeringutoetus. Toetused annavad kohalikele omavalitsustele rohkem kindlustunnet ja aitavad kompenseerida harjutusväljadest tulenevaid häiringuid ja mõjusid. Kaitseministeerium kavandab Võrumaale lähiaastatel kokku suunata ligi 200 miljonit kaitseinvesteeringuid. See raha jääb olulises osas Kagu-Eestisse.

Oleme tänulikud kollektiivse pöördumise algatajatele oluliste teemade tõstatamise ning kaasumise eest. See on oluline ja vajalik selleks, et leiaksime riigikaitse huvide teostamiseks viisid, mis arvestaksid võimalikult suures mahus mõjudega, mis kaasnevad kohalikele kogukonnale, keskkonnale ja kohalikele omavalitsustele. Riigikaitsekomisjon on soovinud kollektiivse pöördumise menetlemisel olla avatud ja kaasav, ning oleme arvesse võtnud mitmeid huvigruppide ettepanekuid.

Tulenevalt eeltoodust ei ole riigikaitsekomisjonil võimalik toetada kollektiivset pöördumist „Ei Nursipalu harjutusväljaku laiendamisele“ ja tuginedes Riigikogu kodu- ja töökorra seaduse § 152¹³ punktile 5 otsustas komisjon selle oma käesoleva aasta 13. juuni istungil tagasi lükata.

Riigikaitsekomisjon jätkab tegelemist laiapindse riigikaitsega, mille käigus jälgime tähelepanelikult Kaitseväe ja Kaitseliidu harjutusväljade arendamist ning soovime kõigi kogukondade ja omavalitsustega sel teemal dialoogi jätkata.

Austusega

(allkirjastatud digitaalselt)
Kalev Stoicescu
esimees

Teadmiseks: Rahvaalgatus.ee